

Fornleifaskráning

vegna mats á umhverfisáhrifum
fyrirhugaðs Suðurstrandarvegar frá
Þorlákshöfn að Grindavík

Bjarni F. Einarsson
Reykjavík 2000

Forsíðumyndin sýnir fornleiðina frá Krýsuvík (einnig stafað Krísuvík) að Ísólfskála. Er hún tekin skammt vestur af Litlahálsi. Ljós. B.F.E.

FORNLEIFAFRÆÐISTOFAN

Unnið fyrir Vegagerðina

© Bjarni F. Einarsson
Október 2000.

Inngangur

Að beiðni Vegagerðarinnar kannaði undirritaður nokkrar tillögur að fyrirhuguðu vegastæði Suðurstrandarvegur frá Þorlákshöfn í Árnessýslu að Grindavík í Gullbringusýslu. Þrjár leiðir, gul, blá og rauð lína, voru kannaðar með tilliti til fornleifa. Einnig var núverandi vegur kannaður að mestu leyti. Kaflinn frá Þorlákshöfn að vegamótunum niður að Stakkavík, vestan við Hlíðarvatn, var aðeins kannaður á þann veg að fornleifar voru merktar inn á kort, en ekki skráðar. Kaflinn frá Hrauni við Grindavík og vestur úr var ekki kannaður. A.m.k. 50 m breið skák var könnuð sín hvoru megin við veglínurnar. Leiðin er um 50 km löng.

Farið var í gegn um helstu heimildir, svo sem Sýslu- og sóknarlýsingar, Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, Frásögur um fornaldarleifar, Árbók Hins íslenska fornleifafélags, Friðlýsingarskrá, og heimildir á Örnefnastofnun. Einnig var skýrslan Fornleifaskráning í Ölfushreppi II notuð.

Allar veglínur voru kannaðar á vettvangi og gengið úr skugga um hvort og hve margar fornleifar kynnu að finnast á þeim eða við þær. Engin efnistökusvæði (námur) voru könnuð, né greinar að eða frá Suðurstrandaveginum. Sérstaklega skal tekið fram að fornleifar fundust utan við hið kannaða svæði, en voru ekki skráðar sérstaklega, en þeirra er getið í Fornleifaskrá þegar við á. Sumar þeirra eru merktar inn á kort, svo sem rústir innan túngarðs Herdísarvíkur og fornleifar í Krísuvíkurlandi. Þessar fornleifar eru ekki í hættu svo fremi sem veglínunum verði ekki breytt.

Vettvangsvinna fór fram á tímabilinu 8. september – 11. október síðastliðinn. Hver staður fékk eitt númer og fornleifar, einar eða fleirri, fengu sitt undirnúmer. Þannig getur einn staður geymt einar eða fleirri fornleifar. Í Ölfushreppi var byrjað á nr. 16, í beinu framhaldi af fyrri skráningu Fornleifafræðistofunnar í sveitarfélaginu. Í Grindavík var byrjað á nr. 1, þar sem skráning hefur ekki farið fram þar áður á vegum Fornleifafræðistofunnar og skýrslur um aðrar skráningar ekki fyrirbyggjandi (skýrsla um fornleifar í landi Hóps mun vera í vinnslu á vegum Þjóðminjasafns Íslands).

Krísuvík var skráð sumarið 1998. Þær fornleifar sem taldar eru í hættu vegna hinnar fyrirhuguðu vegagerðar, eru taldar upp í töflu 1, en að öðru leyti er vísað í viðkomandi fornleifaskrá. Hættumati hefur verið breytt í samræmi við fyrirhugaðan Suðurstrandarveg.

Umsjónarmaður af hálfu verkkaupa var Valtýr Þórisson hjá Vegagerðinni, og Ábúendur á Vogsósum og Hrauni veittu ýmsar gagnlegar og nákvæmar upplýsingar um fornleifar á svæðinu. Kann ég þessum aðilum öllum kærar þakkir fyrir ánægjulegt samstarf.

Mynd 1. Ræningjadys við Grindavík (nr. 13:1) eftir rannsókn. Fornleifarnar voru einnig kallaðar Dysin og jafnvel Húsið. Fornleifar nr. 15:1 og 16:1 líta ekki ósvipað út og þessi rúst gerði fyrir rannsókn. Horft er til SA. (Úr Kristján Eldjárn 1957).

Skráningin

Á hinu kannaða svæði eru 21 staður friðlýstur og náði friðlýsingin yfir meir en 64 rústir. Þessar rústir eru þó fjarri því að vera allar í einhverri hættu vegna hins fyrirhugaða vegar og einungis brot af þeim voru skráðar nú. Ástæða þess að svo margar rústir eru friðlýstar er að í friðlýsingum sumum segir að allar rústir á tilteknum jörðum séu friðlýstar, svo sem Eimu, Strönd, og Herdísarvík.

Skv. þjóðminjalögum frá 1990, með síðari breytingum, eru allar fornleifar friðaðar og sumar friðlýstar. Þeim má enginn, hvorki landeigandi, framkvæmdaaðili né nokkur annar spilla, granda né úr stað færa, nema með leyfi fornleifanefndar (17. gr.). Einnig þarf leyf þjóðminjavarðar til. Því eru allar þær fornleifar á svæðinu, sem eldri eru en 100 ára, friðaðar skv. lögnum.

Friðlýstum fornleifum fylgir 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra (18. gr.). Um friðaðar fornleifar gilda engin sérstök ávæði hvað þetta varðar. Sú hefð hefur þó komist á að fara ekki of nærri fornleifum og taka tillit til eðli þeirra og þarfa.

Samtals fundust nú a.m.k. 86 fornleifar á 32 stöðum á hinu kannaða svæði. 14 þeirra eru í Ölfushreppi, 18 í Grindavík auk tveggja staða sem áður voru skráðir í Hafnarfirði (Krýsuvíkurlandi Hafnarfjarðar). Samtals er því um 34 staði að ræða með meir en 90 fornleifum. Þá eru

Nr.	Teg.	Fj. Hættumet	Hætta	Lína	Ástand	Alkur	Minjagildi	Friðlýst	Merkja?
Ölfushreppur									
16:1	Vörður/fornleið	3	Ekkert	Engin	Gul	Ágætt	1550-1900	Lítið	Nei
17:1	Stekkur(?) og varða	2	Ekkert	Engin	Gul	Lélegt	1550-1900	Lítið	Já
18:1	Vörður	2	Vegagerð	Lítill	Gul	Lélegt	1550-1900	Lítið	Já
19:1	Rúst (stekkur?)	1	Vegagerð	Lítill	Gul	Lélegt	1550-1900	Talsvert	Já
20:1	Sjómerki	1	Vegagerð	Lítill	Gul	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
21:1	Varða og rúst	2	Vegagerð	Mikil	Gul	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Já
22:1	Garður	1	Vegagerð	Mikil	Gul	Ágætt	-1550	Hátt	Já
23:1	Garður	1	Vegagerð	Mikil	Gul	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
24:1	Fornleið	1	Vegagerð	Mikil	Gul	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
25:1	Varða	1	Vegagerð	Mikil	Gul	Sæm.	1550-1900	Lítið	Já
26:1	Fornleið	1	Vegagerð	Mikil	Gul/brún	Ágætt	1550-1900	Hátt	Já
27:1-2	Eyðibýli	>50	Vegagerð	Lítill	Gul/brún	Ágætt	1550-1900	Hátt	Já
27:1	Garðar og gerði	>30	Vegagerð	Mikil	Gul/brún	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Já
27:2	Garður	1	Vegagerð	Mikil	Gul/brún	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
27:3	Túngarður	1	Vegagerð	Mikil	Gul/brún	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
28:1	Rúst	1	Vegagerð	Mikil	Gul/brún	Lélegt	1550-1900	Talvert	Já
29:1	Landamerkjasteinn	1	Vegagerð	Lítill	Blá/brún	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
Hafnarfjörður									
213	Rúst?	1	Vegagerð	Lítill	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
216:1-5	Rústir	5	Vegagerð	Mikil	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
216:1	Rúst (fjárborg?)	1	Vegagerð	Mikil	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
216:2	Rúst	1	Vegagerð	Mikil	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
216:3	Fjárhús (beitarhús?)	1	Vegagerð	Mikil	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
216:4	Fjárborg?	1	Vegagerð	Mikil	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
216:5	Túngarður	1	Vegagerð	Mikil	Rauð	Sæm.	1550-1900	Talsvert	Nei
Grindavík									
1:1-2	Dysjar	2	Ekkert	Engin	Brún	Ágætt	1550-1900	Hátt	Já
2:1	Fornleið	1	Vegagerð	Mikil	Brún/blá	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Nei
3:1	Fjárborg	1	Vegagerð	Mikil	Blá	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Nei
4:1-2	Eyðibýli	>10	Landeyðing	Mikil	Rauð	Sæm.	-1550	Hátt	Já
4:1	Fornleið	1	Vegagerð	Lítill	Rauð	Ágætt	-1550	Hátt	Já
4:2	Rúst (stekkur?)	1	Ekkert	Engin	Rauð	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Já
4:3	Rúst (skotbyrgi?)	1	Ekkert	Engin	Rauð	Ágætt	1550-1900	Lítið	Já
4:4	Rúst (fjárborg?)	1	Vegagerð	Mikil	Rauð	Lélegt	-1550	Hátt	Já
4:5	Túngarður	1	Landeyðing	Mikil	Rauð	Sæm.	-1550	Hátt	Já
5:1	Gerði (náthagi?)	1	Ekkert	Engin	Gul	Ágætt	1550-1900	Talvert	Nei
6:1	Varða	1	Ekkert	Engin		Ágætt	1550-1900	Lítið	Nei
7:1	Fornleið	1	-	-	Gul/blá	-	1550-1900	Ekkert	Nei
8:1	Varða	1	Vegagerð	Lítill	Gul/blá	Ágætt	1550-1900	Lítið	Nei
9:1	Garður	1	Engin	Engin	Blá/brún	Sæm	1550-1900	Talsvert	Nei
10:1	Garður	1	Vegagerð	Mikil	Blá	Lélegt	1550-1900	Lítið	Nei
11:1	Sjómerki	1	Ekkert	Engin	Blá	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Nei
12:1	Sjómerki	1	Vegagerð	Lítill	Blá	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Nei
13:1	Rúst	1	Vegagerð	Mikil	Blá/brún	Lélegt	-1550	Hátt	Já
14:1	Varða	1	Vegagerð	Mikil	Blá/brún	Lélegt	1550-1900	Lítið	Nei
15:1	Rústir	2	Vegagerð	Mikil	Blá/brún	Lélegt	1550-1900	Talsvert	Nei
16:1	Rúst	1	Vegagerð	Mikil	Blá/brún	Lélegt	1550-1900	Lítið	Nei
17:1	Rúst?	1	Landeyðing	Lítill	Blá	Ágætt	1550-1900	Talsvert	Nei
18:1	Fornleið	1	Vegagerð	Mikil	Blá	Ágætt	1550-1900	Talvert	Nei

Tafla 1 yfir hinar skráðu fornleifar og þær fornleifar sem koma við sögu í Hafnarfirði (Krýsuvík). Undir liðnum Lína er átt við þá vega hugmynd sem ógnar viðkomandi fornleifum, eða þá sem næst er. Með brúnni línu er átt við núverandi veg.

staðir við núverandi veg ekki reiknaðir með, en þeirra verður getið í öðrum kafla hér að neðan. Níu staðanna geymdu tvær eða fleiri fornleifar. Á sumum staðanna geymast hugsanlega fleiri fornleifar, t. d. í kring um fornleifar nr. 13 – 17 í Grindavík. Við aðrar aðstæður, svo

sem fyrr á árinu, meiri birtu, úr lofti o.s.frv. gætu þessar rústir komið í ljós.

Í mikilli hættu vegna hinna fyrirhuguðu vegaframkvæmda Suðurstrandarvegjar eru 16 staðir með 22 rústum, auk óræðs fjölda fornleifa við Herdísarvík, nr. 27:1-n, en þar er staðurinn í heild sinni ekki í mikilli hættu.

Í lítilli hættu eru átta staðir og ein rúst á stað, sem í heild sinni er í mikilli hættu vegna landeyðingar.

Í engri hættu eru átta staðir og tvær fornleifar á stað, sem í heild sinni er í mikilli hættu vegna landeyðingar.

Af þessum 34 stöðum teljast sex hafa hátt minjagildi, 18 talsvert, níu lítið og einn ekkert. Tveir staðanna, nr. 27:1-n í Ölfusi (Herdísarvík) og nr. 4:1-n í Grindvík (Húshólmi), hafa í heild sinni hátt minjagildi þó einstakar rústir hafi minna minjagildi. Gildi staðanna felst í heildinni og aldrinum.

Af stöðunum sem taldir eru hafa hátt minjagildi eru 3 í mikilli hættu (sjá rauðan lit við staðina á korti) vegna hins fyrirhugaða Suðurstrandavegar, einn í lítilli hættu (sjá bláan lit á korti), einn í engri hættu (sjá grænan lit á korti) og einn í hættu vegna annars hættuþáttar, þ. e. vegna landeyðingar (rauður litur á korti). Staðurinn sem er í lítilli hættu (nr. 27:1-n) geymir þó margar fornleifar sem eru í hættu.

18 staðir eru taldir vera í ágætu ástandi. Í sæmilegu ástandi eru sex staðir og í lélegu ástandi eru níu. Einn er ekki greindur vegna þess að hann er horfinn.

Ekki þykir ástæða til að friðlýsa fleiri fornleifar á hinu kannaða svæði að svo stöddu. Þykir frekar ástæða til að endurskoða nokkrar friðlýsingarnar og tilgreina nákvæmlega hvaða rústir séu friðlýstar og hverjar ekki í stað þess að friðlýsa heilar jarðir án frekari skýringa og án nokkurs yfirlits yfir hvað til sé á viðkomandi jörðum.

Gul lína og mótvægisaðgerðir

Línan nær frá veginum að Þorlákshöfn að hæðinni fyrir ofan Ísólfsskála, vestur af Lyngfelli.

Vestur af Vogsósum liggur línan býsna nærri nokkrum fornleifum og hún mun óhjákvæmilega raska Fornagarði (22:1) og öðrum garði út frá honum (nr. 23:1). Einnig mun línan fara í gegnum Kirkjuveg eða Prestaveg.

Mynd 2. Fornigarður við Vogsósa (nr. 22:1). Sandurinn hefur hulið mikið af garðinum. Horft til NNA. Ljós. BFE.

Svæðið í kringum ósana suður af Vogsósum gæti verið viðkvæmt, því allt eins mætti búast við því að skips- og bátsflök leynist þar í sandinum. Mælt er með því að fornleifafræðingur verði til eftirlits þegar framkvæmdir hefjast þar.

Línan er lögð nálægt túngarði Herdísarvíkur (nr. 27:3) og vestur - enda Langagarðs (nr. 27:2), auk þess sem hún sker hina gömlu þjóðleið frá Vogsósum (nr. 26:1). Allar fornleifar í landi Herdísarvíkur voru friðlýstar árið 1927 og því er 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegu mörkum einstakra fornleifa friðlýst. Leita þyrfti álits Þjóðminjasafns og þjóðminjavarðar ef ekki er hægt að halda línunni 20 m eða meira frá fornleifunum. Mælt er með því að lyfta línunni upp fyrir hina gömlu þjóðleið þar sem hún liggur austan við Herdísarvík. Ekki verður þó komist hjá því að rjúfa hana við sýslumörkin og það þarf að gera að fengnu áliti Þjóðminjasafns og þjóðminjavarðar og með leyfi fornleifanefndar.

Hanna þyrfti leiðina á þann veg að hún hefði sem minnst sjónræn áhrif á menningarlandslag Krýsuvíkur.

Gul lína er góður kostur með þeim fyrirvörum sem tilgreindir eru. Helstu tálmannir eru austan við Vogsósa, en um aðra kosti er varla að ræða þar, nema fyrirbyggjandi veg (sjá töflu 1 og kort).

Mynd 3. Fornleið (nr. 18:1), Skógfellavegur, og varða norður af Grindavík. Í bakgrunni má sjá Þorbjarnarfell. Horft til N. Ljósm. BFE.

Blá lína og mótvægisaðgerðir

Línan nær frá Herdísarvíkurhrauni að veginum frá Grindavík til Keflavíkur. Línan kemur víða nærri gömlu þjóðleiðinni sem nær frá Þorlákshöfn að Grindavík. Línan mun skera hina gömlu þjóðleið frá Krýsuvík að Ögmundarhrauni (nr. 221 í Fornleifaskrá Hafnarfjarðar). Leiðin er ekki nákvæmlega skráð, né teiknuð inn. Hana þyrfti að mæla inn eins nákvæmlega og hægt er. Hanna þyrfti leiðina á þann veg að hún hefði sem minnst sjónræn áhrif á menningarlandslag Krýsuvíkur.

Bláa línan fer mjög nálægt Borginni í landi Grindavíkur (nr. 3:1). Undir Fiskidalsfjalli og Húsafelli eru margar fornleifar (nr. 13:1 – 17:1) í uppnámi verði blá lína fyrir valinu. Til að spilla ekki þessum fornleifum þyrfti að færa línuna talsvert til norðurs þar sem hún ógnar fornleifum og gæta þess að fornleifar nr. 13:1 verði ekki fyrir spjöllum, en þær eru friðlýstar og njóta því 20 m friðhelgs svæðis umhverfis ystu sýnileg mörk þeirra. Línan mun fara í gegn um garð (nr. 10:1), býsna nærri sjómerki (nr. 12:1) og rjúfa fornleið (nr. 18:1). Þessar fornleifar þyrfti að rannsaka verði ekki komist hjá röskun vegna vegagerðarinnar. Annar og fýsilegri kostur er að færa veginn frá þeim eftir því sem hægt er.

Blá lína er ásættanleg leið verði tekið tillit til ofangreinda atriða (sjá nánar töflu 1 og kort).

Rauð lína og mótvægisaðgerðir

Línan nær frá Stóru Eldborg í austri að Ísólfskála í vestri. Línan snertir fæstar fornleifar af þeim leiðum sem kannaðar voru. Hún kemur

býsna nærri fornleifum nr. 216:1-5, undir Selöldu í Krýsusvíkurlandi og nr. 4:1-n í Húshólma í landi Grindavíkur. Væntanelga myndi lagning vegarins á þessum stað hafa í för með sér rannsóknir á þessum stöðum, þó ekki öllum rústum staðanna (sjá athugasemdir í fornleifaskrá).

Hanna þyrfti leiðina á þann veg að hún hefði sem minnst sjónræn áhrif á menningarlandslag Krýsuvíkur.

Fornleifarnar í Húshólma eru trúlega merkilegustu fornleifarnar sem koma við sögu þeirra svæða sem könnuð voru. Gegn línunni mælir að hún sker í sundur Húshólmann þannig að fjórar fornleifar (nr. 4:1-4) lenda ofan við veg, en aðrar fyrir neðan. Jákvætt við línuna er að þessar fornleifar í Húshólma, sem að mestu leyti myndu lenda fyrir neðan veg og eru merkilegastar, yrðu aðgengilegar öllum. Þó er mælt með því að línán verði flutt upp fyrir Húshólmann og fornleiðina (4:1), þannig að hann lægi ekki nær fornleiðinni en 20 m. Varast ber þó að fara með leiðina í Óbrennishólma (sem ekki var kannaður), því þar eru friðlýstar fornleifar. Sé ekki hægt að tryggja öryggi fornleifa nr. 216:1-5 er mælt með því að færa veginn nógu langt til suðurs svo að tryggja megi öryggi fornleifanna.

Með þessari lausn verður Húshólmi (og Óbrennishólmi) eftir sem áður aðgengilegur án þess að honum sé raskað.

Línán mun liggja yfir tún Ísólfseskála. Við vettvangskönnun benti ýmislegt til þess að í því gætu leynst fornleifar, þó sléttadar séu og vart greinanlegar í dag. Ef til framkvæmda kæmi þyrfti fornleifafræðingur að vera viðstaddur þegar jarðrask hefst á staðnum og gera viðeigandi ráðstafanir ef til þess kæmi (Þjóðminjalög, 20. gr.).

Góður kostur sé tekið tillit til þeirra athugasemda sem gerðar eru hér (sjá nánar töflu 1 og kort).

Núverandi vegur og mótvægisáðgerðir

Skamm vestur af Litlalandi, suður af sumarbústað sem þar er, má sjá gamla götu sem liggur vestur í átt að Hlíðarenda. Trúlega kemur sama gata í ljós skammt vestur af nýjum beitarhúsum austur undir Selvogsheiðinni. Þessi gata ur ýmist norðan eða sunnan við núverandi veg. Verði núverandi vegur endurbættur þyrfti að mæla þessa leið inn, en hún virðist liggja að Hlíðarvatni.

Vegurinn liggur yfir fornleifar við NA-enda Hlíðarvatns. Á því svæði segja munnmæli að landnámsbýli sé. Fleiri fornleifar eru í nágrenni vegarins í kringum Hlíðarvatn (sjá kort) og ef vegurinn verður fyrir valinu þarf að fullskrá þessar minjar.

Vegurinn liggur á eða við túngarð Herdísarvíkur (nr. 27:3) og vesturenda Langagarðs (nr. 27:2). Allar fornleifar í landi Herdísarvíkur voru friðlýstar árið 1927 og því er 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegu mörkum einstakra fornleifa. Færa þyrfti núverandi veg til norðurs í samráði við Þjóðminjasafn Íslands og lagfæra túngarðinn.

Núverandi vegur liggur í gegnum Krýsuvíkurtorfunna. Þar eru rústir hjáleigunnar Norðurkots friðlýstar, auk kirkjunnar sem þar er. Þessar rústir eru ekki í hættu, en mikill fjöldi annarra rústa er það svo sem túngarðar, rétt og rúst.

Frá Krýsuvíkurtorfunni liggur vegurinn með, og stundum yfir, hina gömlu þjóðleið frá Krýsuvík að Grindavík. Einhverjar vörður munu spillast verði þessi leið fyrir valinu og gamla þjóðleiðin sömuleiðis á köflum. Undir Fiskidalsfjalli og Húsafelli eru margar fornleifar (nr. 13 - 17) í uppnámi verði núverandi vegur endurgerður.

Kaflinn frá Hrauni við Grindavík og vestur úr var ekki kannaður, en þar er mikill fjöldi óskráðra fornleifa.

Vegurinn er slæmur kostur (sá versti!) vegna margra fornleifa sem hann gæti raskað auk þess sem hann myndi spilla heildarmynd Krýsuvíkurtorfunnar til muna (sjá nánar töflu 1 og kort).

Niðurstaða

Alls fundust 34 staðir með fleiri en 90 fornleifum á eða við veglínur hins fyrirhugaða Suðurstrandarvegar.

Hvort sem gul, rauð eða blá leið verður fyrir valinu er mótvægisáðgerða þörf, allt frá einfaldri athugun að ýtarlegum fornleifauppgrefti, oftast þó minniháttar athugunum. Í vissum tilfellum er mælt með framkvæmdaefirliti fornleifafræðings. Í nokkrum tilfellum er mælt með því að færa veglínur. Sama á við ef núverandi vegur verður fyrir valinu. Leiðirnar eru ekki fyllilega sambærilegar vegna þess að þær eru mislangar og ná ekki alltaf yfir sömu svæði.

Verði veglínur breytt þarf að kanna þá kafla frekar sem breytast. Allar línurnar koma til greina, en verst er núverandi vegur.

Varast ber að hafa vinnuskúra eða efnisgeymslur of nálægt fornleifum og haga ber akstri þungavinnuvéla með tilliti til fornleifa.

Heimildir

Bjarni F. Einarsson. *Krýsuvík. Fornleifar og umhverfi*.

Fornleifafræðistofan. Reykjavík 1998.

Sami. Frumathugun á fornleifum við fyrirhugaðan Suðurstrandaveg.

Fornleifafræðistofan. Handrit. Reykjavík 1990.

Brynjúlfur Jónsson. „Rannsókn í Gullbringusýslu og Árnessýslu sumarið 1902.“ *Árbók Hins ísl. fornleifafélags* 1903. Reykjavík 1903:48-50.

Sami. *Tillag til alþýðlegra fornfræða*. Guðni Jónsson gaf út. Reykjavík 1953.

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Fornleifanefnd – Þjóðminjasafn Íslands. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990.

Frásögur um fornaldarleifar 1817 – 1823. Sveinbjörn Rafnsson bjó til prentunar. Reykjavík 1983.

Haukur Jóhannesson og Sigmundur Einarsson. „Krýsuvíkureldar I. Aldur Ögmundarhrauns og miðaldarlagsins.“ *Jökull*, No. 38, 1988.

Hildur Gestsdóttir og Orri Vésteinsson. *Fornleifaskráning í Ölfushreppi II. Svæðisskráning í Ölfus- og Selvogshreppi*. Fornleifastofnun Íslands. Reykjavík 1999.

Íslendingabók – Landnámabók. Íslensk fornrit. I. bindi. Jakob Benediktsson gaf út. Reykjavík 1968.

Íslenskt fornbréfasafn. II. bindi. Kaupmannahöfn 1893.

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns. Árnessýsla. Annað bindi.

Kaupmannahöfn 1918-1921.
 Sama. Gullbringu- og Kjósarsýsla. Þriðja bindi. Kaupmannahöfn 1923-24.
 Kristján Eldjárn. „Kapelluhraun og Kapellulág. *Árbók Hins íslenska fornleifafélags* 1955-56. Reykjavík 1957:16-34.
 Sveinbjörn Rafnsson. „Um aldur Ögmundarhrauns.“ *Eldur er í Norðri*. Reykjavík 1982.
Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla. Svavar Sigmundsson sá um útgáfunu. Reykjavík 1979:28.
Þjóðminjalög 1989, nr. 88, 29 maí. Með síðari breytingum.
 Örnefnaskrá. Ísólfsskáli. Ari Gíslason skráði. Handrit. Örnefnastofnun.
 Örnefnaskrá. Hraun. Ari Gíslason skráði. Handrit. Örnefnastofnun.

Fylgirit:

Kort í mælikvarðanum 1:12 500 með eins nákvæmri staðsetningu fornleifa og hægt er.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla/Gullbringusýsla	Ölfus/Grindavík	8717/2300		29
Landareign	Mí:Nr	Heiti	Undirnr.	
Herdísarvík/Krýsuvík	-	Sýslusteinn	1	

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	13.9.00	N 63°51.37 W 021°54.59		-	<10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Landamerkjasteinn							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Ágætt	-1550				Já	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?		Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-		Já	1927	

Lega og staðhættir

Ca. 35 m N af malarvegi og ca. 7 m A af nýlegum vegarslóða upp á fjallið. Sýslumörkin (girðing) liggja um steininn. Í hrauni.

Heimildir og munnmæli

Bjarni Harðarson. Landið, fólkið og þjóðtrúin. Garðabæ 2001.
 Brynjúlfur Jónsson. Tillag til alþýðlegra fornfræða. R.vík 1953.
 Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó.
 Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.
 Ólafur Þorvaldsson. „Herdísarvík í Árnessýslu.“ Árbók Hins ísl. fornleifafélags 1943-48. Reykjavík 1949:134..
 Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík 1979:28 og 211.

Lýsing

Landamerkjasteinn.

3,5 x 7,5 m stór (VNV - ASA) og 3,5 m hár. Steinninn er í laginu eins og hryggur á hval. Efst á steininum er járnteinn rekinn niður og hæðarpunktur (VG 96-318). Ca. 40 m suður af steininum er varða sem varðar gömlu leiðina frá Herdísarvík til Krýsuvíkur (nr. 26). Má þar einnig sjá sjálfa götuna.

Í bókinn Landið, fólkið og þjóðsögurnar segir að Sýslusteinar hafi verið tveir. Í þeim bjuggu huldufólk (Bjarni Harðarson 2001:27). Það mun vera misskilningur að steinarnir hafi verið tveir. (Brynjúlfur Jónsson 1953:103).

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		16
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Nes	-	Selvogsgata		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	8.9.00	N 63°49.49 W 021°37.15		-	<10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Vörður/fornleið							Suð 00 Suð 01	3
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2			Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Lítið						Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Í blásinni heiði á milli Þorlákshafnar og Selvogs. Vörðurnar eru á lágum hraunhólum, skammt austur af Strákahæðum. Þær standa sín hvoru megin við gömlu götuna og varða hana. Ca. 50 m N af nyrðri vörðunni er hæll merktur 45 700.

Heimildir og munnmæli

Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík 1979:28.

Lýsing

Vörður/fornleið.

1) Varða.

Úr hraungrjóti, 1 x 1 m stór við botninn sem er ferhyrndur, 1,3 m há. Varðan stendur á mosavaxinni hraunhellu. Hún er dálítið löskuð.

24 m SV af vörðu 1 er varða 2:

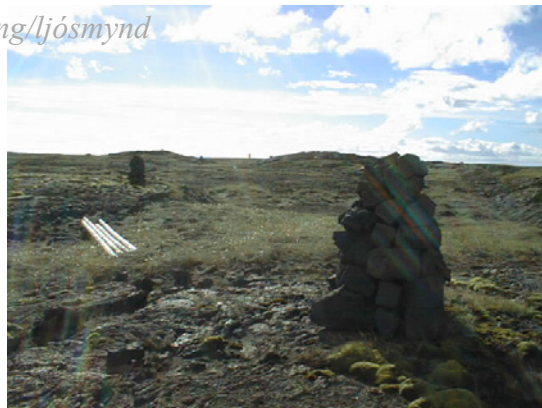
2) Varða.

Úr hraungrjóti, 1 x 1 m stór við botninn sem er ferhyrndur, 1,3 m há. Varðan er dálítið löskuð.

3) Fornleið.

Á milli varðanna liggur gamla fornleiðin á milli Þorlákshafnar og Selvogs. Sjálf gatan sést mjög ógreinilega á þessum kafla. Hana má þó rekja skammt frá Þorlákshöfn og að Nesi. Ekki sést þó sjálf gatan alltaf, en hún er vel vörðuð alla leið. Yfirleitt liggur gatan mun fjær hinum fyrirhugaða vegi á kaflanum Þorlákshöfn - Selvogur.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Efri myndin sýnir nyrðri vörðuna (1) og sú neðri sýnir syðri vörðuna (2). Ca. 100 m VSV af vörðunum er annað vörðupar. Það var ekki skráð en er í skarðinu sem sést á efri myndinni rétt vinstra megin við miðju.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		17
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Þorkelsgerði	-	Ormsstekkur		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.04 W 021°40.47		-	<10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Stekkur(?) og varða							Suð 00	2
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Lélegt	1550-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?
Lítið							-	Já
							Hvenær	1927

Lega og staðhættir

Efst á grasi grónum hól í heiði. Ca. 40 - 50 m frá fyrirhugaðri veglínu og ca. 50 m vestur af hæl 42 800.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Örnefnaskrá. Þorkelsgerði. Örnefnastofnun.

Lýsing

Stekkur(?) og varða.

1) Stekkur?

Ekki sést móta fyrir lögun stekksins, en grjóthleðslur má sjá frá háhólnum til suðurs. Endar hleðslan í vörðu.

2) Varða.

Úr grjóti, 0,6 - 0,9 m stór við botninn. 0,4 m há. Varðan er hrúnin.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Skv. Örnefnaskrá var Brynkustekkur vestar og ofar í heiðinni. (Gæti verið nr. 19). Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		18
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Þorkelsgerði	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.05 W 021°40.41		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Vörður		Suð 00	2				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Lélegt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Lítið				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Á lágum blásum hraunhól. Ca. 25 m NA af hæl 42 700.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.

Lýsing

Vörður.

1) Varða.

Úr grjóti, ca. 2 m í þvermál við botninn, og 0,4 m há. Varðan er hrunin og mosa- og grasi vaxin. 2 m norðnorðvestur er varða 2:

2) Varða.

Úr grjóti. Varðan er illa farin og nær alveg hrunin. Hún er á 1,5 - 2,5 m stóru svæði.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fyrirlgri friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		19
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Þorkelsgerði	-	Brynkustekkur?		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.07 W 021°40.47		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Rúst (stekkur?)		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Lélegt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Sunnan í hraunhrygg, grónum grasi og melgresi á kafla. Ca. 15 m austan við Útvogsvörðu (nr. 20).

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Örnefnaskrá. Þorkelsgerði. Örnefnastofnun.

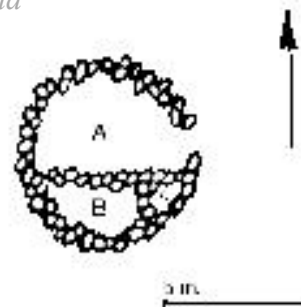
Lýsing

Rúst (stekkur?).

Hringlaga, 6 m í þvermál. Veggir úr grjóti, 0,4 - 1 m breiðir og 0,1 - 0,3 m háir.

Í suðurhluta er hólf (kró), jafnvel tvö. Dyr snúa huganlega mót austri. Rústin er illa farin og hrunin.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Græni grasbalinn á ljósmyndinni er innanverð rústin. Í baksýn sést Útvogsvarðan. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		20
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Þorkelsgerði	-	Útvogsvarða		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.07 W 021°40.48		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Sjómerki		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Á grasi grónum hól í heiði. Ca. 50 m NA af hæl 42 600.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.

Lýsing

Sjómerki.

Úr grjóti, 2,5 x 4 m stórt og ca. 1,7 m há. Varðan er vel hlaðin og heil. Efsti hlutinn virðist þó síður hlaðinn og þar upp úr stendur þríhyrnt spjald.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fyrirlgri friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		21
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Þorkelsgerði	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.08 W 021°40.55		-	<10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Varða/rúst?							Suð 00	2
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Sæmilegt	1550-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?			Friðlýst?	Hvenær
Talsvert				-			Já	1927

Lega og staðhættir

Á hraunhól, báðum megin við girðingu. Ca. 30 m NNA af hæl 42 500.

Heimildir og munnmæli

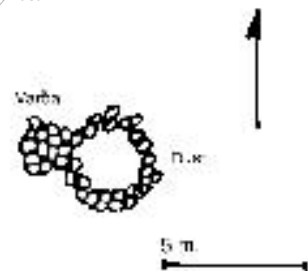
Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.

Lýsing

Varða/rúst?

Varðan er úr grjóti, rúmlega 1 m í þvermál og 1 m há. Hún virðist illa hlaðin. Austan við vörðuna er rúst? ca. 3 m í þvermál úr grjóti. Hugsanlega er um leifar af landamerki, að ræða, eða sjómerki.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fyrirgri friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		22
Landareign	MÍ:Nr	Heiti		Undirnr.
Strönd/Vogsósar		Fornigarður		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.29 W 021°41.57		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Garðar		Suð 00 Suð 01	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Vegagerð	Mikil	Ágætt	-1550	-			Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Hátt					-	Já	1927

Lega og staðhættir

Í blásnu holti á milli Strandarkirkju og Vogsósa eða frá Hlíðarvatni við Vogsósa í áttina að Strandarkirkju.

Heimildir og munnmæli

Brynjúlfur Jónsson. „Rannsókn í Gullbringusýslu og Árnessýslu sumarið 1902.“ *Árbók Hins íslenska fornleifafélags* 1903. Reykjavík 1903:51.
Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.
Íslenskt fornbréfasafn. II bindi 1253-1350. Kaupm h. 1893:124.
Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík 1979:226f.

Lýsing

Garður.

Úr grjóti (NNA - SSV), 0,3 - 0,5 m breiður og 0,2 - 0,4 m hár. Garðurinn er nær allur á kafi í sandi. Ca. 50 m suður af þeim stað sem miðlína hins fyrirhugaða vegar sker garðinn, gengur annar garður út úr Fornagarði. (nr. 23).

Garðurinn var aðallega skoðaður þar sem hann er í hættu vegna vegagerðarinnar. Hann virðist þó nær samfelldur, nema við sinn hvoran endann þar sem hann hefur máðst svolítið.

13/6 2001.

Við vettvangsathugun þann 12/6 voru enn fleiri garðar skoðaðir á svæðinu og þeir teiknaðir inn á loftmynd hjá Vegagerðinni (fornleifar nr. 23). Garðarnir virðast fyrst og fremst liggja við S-hluta þess svæðis sem fornigarður afmarkar en þó norður af Víghól. Allir eru þeir mjög svipaðir og sumir mjög orpnir sandi.

Breidd þeirra er meiri en gefin er upp í lýsingu hér að ofan, eða 3 - 4 m (sandur) og hæðin getur verið rúmum einn metri.

Athugasemdir

Garðurinn verður í hættu ef vegur verður lagður þar sem hann er fyrirhugaður. Hann þarf þá að rannsaka með leyfi og skilmálum Fornleifaverndar ríkisins. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Nív. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		23
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Strönd/Vogsósar	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	N 63°50.30 W 021°41.59		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Garðar		Suð 00	>5				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Í blásnu holti á milli Strandarkirkju og Vogsósa.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.

Lýsing

Garðar.

Garður.

Úr grjóti (N - S), 1 - 2 m breiður og 0,3 - 0,6 m hár. Garðurinn er sandorpinn, en þó ekki eins og Fornigarður. Hann sameinast Fornagarði rétt ofan við Víghól.

13/6 2001.

Við vettvangsathugun þann 12/6 voru flestir þessara garða skoðaðir og þeir teiknaðir inn á loftmynd hjá Vegagerðinni. Garðarnir virðast fyrst og fremst liggja á S-hluta þess svæðis sem Fornigarður afmarkar en þó norður af Víghól. Allir eru þeir mjög svipaðir að gerð og lögun.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fyrirlgri friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		24
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Strönd/Vogsósar		Kirkjuvegur/Prestavegur		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11.9.00	-			

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Fornleið		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Vegagerð	Mikil	Ágætt	1550-1900	-			Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					-	Já	1927

Lega og staðhættir

Frá Vogsósum að Strandarkirkju.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Örnefnaskrá. Vogsósar. Örnefnastofnun.

Lýsing

Fornleið.

Á þeim kafla sem leiðin var skoðuð var hún 2 - 3 m breið og 0,1 - 0,3 m djúp. Grjót hefur víða verið sett í vegkantinn. Leiðin er öll vörðuð. Ein varðanna hefur verið skráð sérstaklega, en hún er í væntanlegri veglínu Suðurstrandarvegur (nr. 25).

Gatan lá frá Hlíð til Vogsósa og áfram til kirkju. Fyrsti áfanginn hét hugsanlega Kirkjuvegur (frá Hlíð að Vogsósum), annar hét þá Prestavegur.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Gatan verur í hættu ef vegur verður lagður þar sem hann er fyrirhugaður. Leita þarf leyfis Fornleifaverndar ríkisins til að spilla henni og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		25
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Vogsósar	-	Þuriðarvarða		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	12.9.00	N 63°50.43 W 021°42.18		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Varða		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Sæmilegt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Fríðlýsa?	Fríðlýst?	Hvenær	
Lítið				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Efst á litlum grónum hraunhól. Við gamla þjóðleið (nr. 24).

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.

Lýsing

Varða.

Úr grjóti, 1 x 1,2 m breið í botninn og 0,8 m há. Mjókkar lítillega upp á við.

Á efri myndinni má sjá fornleiðina vinstra megin við vörðuna. Á þeirri neðri er leiðin hægra megin við vörðuna.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		26
Landareign	MÍ:Nr	Heiti		Undirnr.
Stakkavík	-	Stakkavíkurgata		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	12.9.00	N 63°52.10 W 021°46.33		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi
Fornleið		Suð 00	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur
Vegagerð	Mikil	Ágætt	1550-1900
Í eyði	-	Timab. hættumat	Timab. hætta
Á kort?	Já		
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2
Hátt			
Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Leiðin er hin gamla þjóðleið frá Þorlákshöfn vestur Reykjanesið. Í Stakkavíkurlandi liggur hún yfir slétt helluhraunið í fyrstu, en fer svo yfir úfið apalhraun í átt að Herdísarvík. Frá Herdísarvík liggur leiðin að Sýslusteini (fornleifar nr. 29).

Heimildir og munnmæli

Bjarni F. Einarsson. *Krísuvík. Fornleifar og umhverfi*. Fornleifafræðistofan. Reykjavík 1998. *Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla*. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík 1979:28 og 221f.

Lýsing

Fornleið.

Leiðin er að mestu leyti vörðuð. Víða sjást rásir í hraunhelluna. Þar sem farið er yfir úfið apalhraun er leiðin hreinsuð (rudd) og grjóti kastað til hliðanna. Í heild sinni er leiðin mjög heilleg og merkileg fyrir þær sakir hve vel varðveitt hún er á svo löngum kafla sem raun ber vitni.

Ca. 30 m N af hæl 36 300, er upphækkaður kafli á leiðinni. Er hann 24 m langur, 3 m breiður og 0,2 - 0,3 m hár. Liggur hann yfir dálitla kvos eða laut í hrauninu. 50 m norður af þessum upphækkaða kafla er annar kafli hlaðinn upp, rétt áður en farið er upp á apalhraunið. Þessir kaflar eru trúlega frá seinni skeiðum leiðarinnar, enda má sjá reiðgötu norðan við fyrrnefnda kaflann.

Hinn fyrirhugaði Suðurstrandarvegur sker leiðina skammt austur af Sýslusteini. (sjá nánar á korti). Stakkavíkurgata hét hún sennilega frá Stakkavík að Herdísarvík.

Þetta gæti verið sama leið og fornleið nr. 16. Þegar leiðin nær inn í Grindavíkurland fær hún nýtt númer, **nr. 2**. Í landi Hafnarfjarðar hefur hún

Athugasemdir

Sækja þarf um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að spilla henni og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		27
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Herdísarvík	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	13.9.00	-		-	-

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Garðar og gerði							Suð 00	>30
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Vegagerð	Lítill	Sæmilegt	1550-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?
Talsvert							-	Já
								Hvenær
								1927

Lega og staðhættir

Sin hvoru megin við malarveg. Í mosagrónu apalhrauni, skammt austur af bænum Herdísarvík.

Heimildir og munnmæli

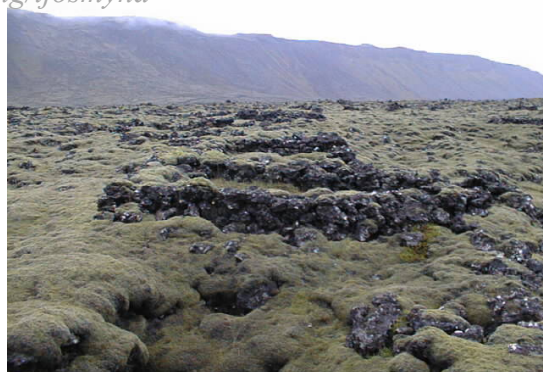
Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Örnefnaskrá. Herdísarvík. Örnefnastofnun. Ólafur Þorvaldsson. „Herdísarvík í Árnessýslu.“ Árbók Hins ísl. fornleifafélags 1943-48. Reykjavík 1949.

Lýsing

Garðar og gerði.

Fjöldi garðanna og gerðanna var ekki kannaður sérstaklega. Trúlega verður slíkt ekki gerlegt nema með aðstoð loftljósmyndar. Garðarnir og gerðin ná ca. 100 m norður fyrir malarveginn og allt að sjávarkambinum sunnan megin við hann. Garðarnir og gerðin eru öll hlaðin úr hraungrjóti, ca. 0,2 - 1 m háir og veggir 0,3 - 0,5 m breiðir. Fjöldi garðanna og gerðanna eru hrúnir. Sum gerðanna hafa tvö eða fleirri hólf og stærð þeirra er mjög mismundandi. Núverandi malarvegur hefur verið lagður yfir garða og gerði og valdið eyðileggingu. Fiskigarðar eru þessir garðar og gerði kölluð í Örnefnaskrá (ti að herða og geyma fisk).

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Sé ekki hægt að tryggja öryggi minjanna þarf að leita leyfis Fornleifaverndar ríkisins til að spilla þeim og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		27
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Herdísarvík	-	Langigarður		2

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	13.9.00	N 63°52.04 W 021°48.41		-	<10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Garður							Suð 00	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?
Talsvert							-	Já
								Hvenær
								1927

Lega og staðhættir

Sunnan við malarveg. Liggur garðurinn frá NA horni túngarðsins í Herdísarvík næstum samsíða malarveginum yfir helluhraun. Endar hann við Herdísarvíkurgerðin. Grasi gróin tún og hagar.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Ólafur Þorvaldsson. „Herdísarvík í Árnessýslu.“ Árbók Hins ísl. fornleifafélags 1943-48. Reykjavík 1949:132. Örnefnaskrá. Herdísarvík. Örnefnastofnun.

Lýsing

Garður.

Úr hraungrjóti, ca. 400 m langur (NV - SA), 1 - 2 m breiður og 0,3 - 1 m hár. Garðurinn er víða fallinn (mikið mun hafa hrunið úr honum í jarðskjálftunum í júní síðastliðnum).

Við SA - horn beygir garðurinn til suðurs og er þar ca. 60 m langur. Sameinast hann þar gerði (Herdísarvíkurgerði).

Nokkur hlið eru á garðinum. Við vesturenda garðsins, ca. 25 m frá honum, er hlið þar sem brot er í garðinum. Um miðjan garðinn er annað hlið. Um það liggur slóði að sjávarkambinum og fjárhúsum. Á kaflanum sem liggur til suðurs er síðasta hliðið, en um það fer hin gamla þjóðleið (Stakkavíkurgatan nr. 26).

Garðurinn var stundum kallaður Vitlausigarður eða Langavitleysa. Hann er sagður vera hlaðinn af Arnóri nokkrum austan frá Ási í Ytri-Hrepp. Eitt hliðið hét Langagarðshlið.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

GPS mælingin var gerð við hliðið á miðjum garði. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		27
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Herdísarvík	-			3

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	13.9.00	N 63°52.06 W 021°48.59		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Túngarður		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

Sunnan í malarvegi (NA - horn garðsins). Utan um grasi gróin tún Herdísarvíkur.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Örnefnaskrá. Herdísarvík. Örnefnastofnun. Ólafur Þorvaldsson. „Herdísarvík í Árnessýslu.“ Árbók Hins ísl. fornleifafélags 1943-48. Reykjavík 1949.

Lýsing

Túngarður.

Á ca. 100 x 400 m stóru svæði.

Garðurinn er úr grjóti, 1 - 2 m breiður og 0,5 - 1 m hár. Gamla bæjarstæðið liggur upp við garðinn innanverðan.

Út úr NA - horni garðsins gengur garður (Langigarður) nr. 28.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		27
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Herdísarvík	-	Herdísarvík		1-n

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	13.9.00	-		-	-

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Eyðibýli							Suð 00	>50
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Já	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?			Friðlýst?	Hvenær
Hátt				-			Já	1927

Lega og staðhættir

Aðalega sunnan við malarveg, veginn að Krýsuvík, á grasi grónum grundum og sjávarkambi.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78. Ólafur Þorvaldsson. „Herdísarvík í Árnessýslu.“ Árbók Hins ísl. fornleifafélags 1943-48. Reykjavík 1949. Örnefnaskrá. Herdísarvík. Örnefnastofnun.

Lýsing

Eyðibýli.

Eyðibýlið var ekki skráð í heild sinni að þessu sinni, aðeins þær fornleifar sem eru nær en 50 m frá fyrirhuguðum Suðurstrandarvegi voru skráðar. Rústirnar virðast vel farnar og gríðarlega margar. Á staðnum stendur hús frá þessari öld, en gamli bærinn stóð aðeins vestar, áfast túngarðinum að innanverðu.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Árnessýsla	Ölfus	8717		28
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Herdísarvík	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	13.9.00	N 63°52.07 W 021°49.20		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Rúst		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Lélegt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-	Já	1927	

Lega og staðhættir

5 m norður af malarvegi. Á litlum hól í helluhrauni.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:78.

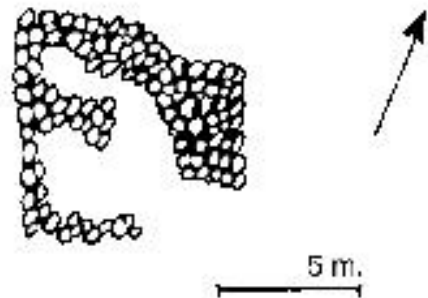
Lýsing

Rúst.

8 x 8 m (ANA - VSV). Veggir úr hraungrjóti, 0,4 - 1 m breiðir og 0,2 - 0,4 m háir.

SA - hluti rústarinnar er næstum horfinn og í NV - horni gæti verið hólf. Í NA - horni er mikið af grjóti.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Hafnarfjörður	1400		213
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Krisuvík				1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	10/6 '98	N 63°50.10 W 022°03.45		-	<15

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Rúst?		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Landeyðing	Lítill	Sæmilegt	1551-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Ca. 30 m SSV frá lækjarsprænu (Austarilæk) og ca. 1 km NA af vita.
Á lágum hól í blásnu landi.
Hagi/melur/mýri (Trygghólamýri).

Heimildir og munnmæli

Örnefnaskrá. Krýsuvík. Örnefnastofnun.

Lýsing

Rúst?

Ca. 5 x 8 m (VNV - ANA).
Veggir úr grjóti og torfi, allt að 0,5 m háir. Ekki er hægt að sjá breidd veggja né nákvæma lögun rútarinnar.
U.þ.b. fyrir miðju rútarinnar sér í grjót, sem líklega er hluti af hleðslu.
Efst á rústinni er fuglastapi (hundaskítspúfa).
Rústin er ógreinileg og vel gróin.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus C-820L

Athugasemdir

Í Örnefnaskrá segir að suður af Trygghólamýri sé smalaskáli. Rúst þessi gæti verið leifar hans.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Hafnarfjörður	1400		216
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Krisuvík (Fitjar)				1 - 5

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11/6 '98	N 63°50.24 W 022°05.37		-	<15

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Rústir							Suð 00	5
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?	
Landeyðing	Mikil	Sæmilegt	1551-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Fríðlýsa?	Fríðlýst?
Talsvert							Nei	Nei

Lega og staðhættir

Í dalverpi á milli lágra fjalla, þ.á.m. Selöldu.
Í blásnum móa og haga.

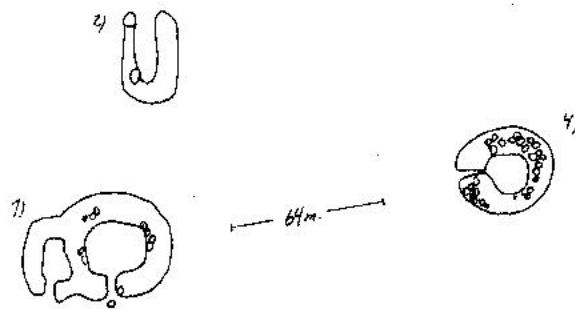
Heimildir og munnmæli

Lýsing

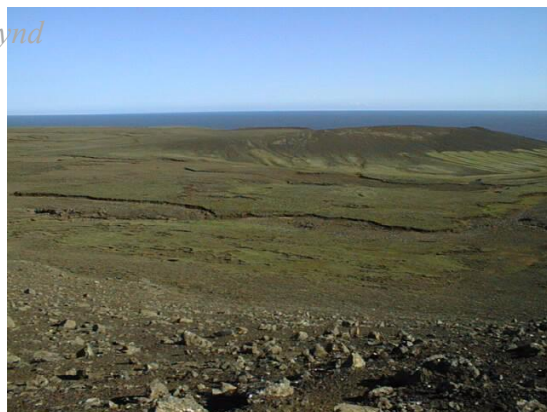
Rústir.

Á ca. 70 x 130 m stóru svæði (A - V), sem á köflum er illa blásið. Rústirnar gætu verið misgamlar. Sumar rústirnar eru í beinni hættu vegna uppblásturs.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus C-820L

Athugasemdir

Hugsanlega eru rústirnar eldri en fornleifar nr. 215, en yngri en nr. 214.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Hafnarfjörður	1400		216
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Krisuvík (Fitjar)				1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11/6 '98	N 63°50.24 W 022°05.37		-	<15

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Rúst (fjárborg?)		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Landeyðing	Mikil	Sæmilegt	1551-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Efst á hól í dalverpi á milli lágra fjalla, þ.á.m. Selöldu. Í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Rúst (fjárborg?).

7 x 10 m (A - V).

Veggir úr grjóti (og torfi?), 1 - 2 m breiðir og 0,2 - 0,6 m háir.

Tvö hólfi eru á rústinni (A og B). Dyr eru á hólfi A og B til suðurs.

Garðlög sjást að innanverðu í hólfi A, austanmegin.

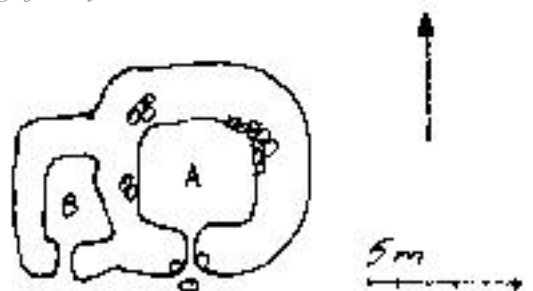
Víða sér í grjót í hólfi A (sbr. teikningu).

Rústin er vel gróin mosa og grasi.

Eldri minjar hugsanlega undir rústinni.

5 m N af rúst 1 er rúst 2.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus C-820L

Athugasemdir

Rústin minnir svolítið á fjárborgarústir að frádregnu hólfi B.

Fornleifaskrá

Sýsla

Gullbringusýsla

Sveitarfélag

Hafnarfjörður

Núv. sveitarfél.

1400

Hverfi

Aðalnr.

216

Landareign

Krisuvík (Fitjar)

Mí:Nr

Heiti

Undirnr.

2

Skrásetjari

Bjarni F. Einarsson

Dags.

11/6 '98

GPS Staðsetning

N 63°50.24 W 022°05.30

Viðmiðun

M.y.s. Skekkja

-

<15

Tegund minja

Rúst

Tilgáta/Niðurstaða

Verk

Fjöldi

Suð 00

1

Hættumat

Hætta

Ástand

Aldur

Í eyði

Tímab. hættumat

Tímab. hætta

Á kort?

Landeyðing

Mikil

Sæmilegt

1551-1900

-

Nei

Minjagildi

Einkunn

Varðveislugildi

Einkunn 2

Friðlýsa?

Friðlýst?

Hvenær

Talsvert

Nei

Nei

-

Lega og staðhættir

Norðan í hól í dalverpi á milli lágra fjalla, þ.á.m. Selöldu. 5 m N af rúst nr. 1.
Í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Rúst.

4 x 6 m (N - S).

Veggir úr grjóti (og torfi?), ca. 1 - 1,5 m breiðir og afar ógreinilegir.

Dýr sennilega mót N. Rústin er mosa- og grasi gróin.

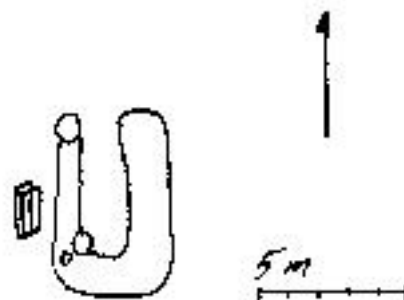
Stór bergstuðull er við V - hlið rústarinnar, sem varla er hluti af mannvirkinu.

Varla hefur verið þak á rústinni

Vestan við rústina, þar sem stuðullinn liggur, er áberandi lægð í hólnn.

3,5 m NNV af rúst 2 er rúst 3.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus C-820L

Athugasemdir

Rústin gæti verið heystæði!

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Hafnarfjörður	1400		216
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Krisuvík (Fitjar)				3

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11/6 '98	N 63°50.25 W 022°05.30		-	<15

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Fjárhús (beitarhús)		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Landeyðing	Lítill	Sæmilegt	1551-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Norðan í hól í dalverpi á milli lágra fjalla, þ.á.m. Selöldu. 3,5 m NNV af rúst 2. Í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Fjárhús (beitarhús).

5.5 x 11 m (N - S).

Veggir úr grjóti og torfi, 1 - 2 m breiðir og 0,1 - 0,4 m háir.

Tvö hólfi eru á rústinni (A og B). Dyr eru á hólfi A mót N og trúlega hafa verið dyr á milli hólfa.

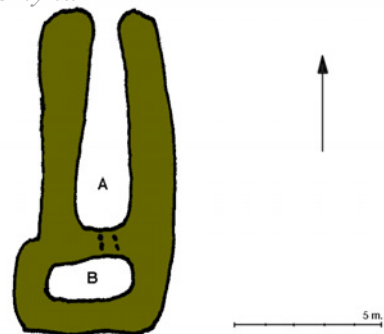
Einstaka hleðslusteinar sjást að austanverðu og innavert í báðum hólfunum.

Gólf eru grafin niður.

Rústin er mosa- og grasi gróin.

64 m ANA af rúst 3 er rúst 4.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus C-820L

Athugasemdir

Fornleifaskrá

Sýsla

Gullbringusýsla

Sveitarfélag

Hafnarfjörður

Núv. sveitarfél.

1400

Hverfi

Aðalnr.

216

Landareign

Krisuvík (Fitjar)

Mí:Nr

Heiti

Undirnr.

4

Skrásetjari

Bjarni F. Einarsson

Dags.

11/6 '98

GPS Staðsetning

N 63°50.24 W 022°05.32

Viðmiðun

M.y.s. Skekkja

-

<15

Tegund minja

Fjárborg?

Tilgáta/Niðurstaða

Verk

Fjöldi

Suð 00

1

Hættumat

Hætta

Ástand

Aldur

Í eyði

Tímab. hættumat

Tímab. hætta

Á kort?

Landeyðing

Mikil

Sæmilegt

1551-1900

-

Minjagildi

Einkunn

Varðveislugildi

Einkunn 2

Friðlýsa?

Friðlýst?

Hvenær

Talsvert

Nei

Nei

-

Lega og staðhættir

Efst á lágum hól í dalverpi á milli lágra fjalla, þ.á.m. Selöldu. 64 m ANA af rúst 3. Í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Fjárborg?

Nánast hringlaga, 6 - 6,5 m í þvermál.

Veggir úr grjóti, 1,5 - 2 m breiðir og 0,3 - 0,7 m háir. Dyr snúa trúlega mót V.

Rústin er mosa- og lyngi gróin.

Mikið af grjóti sést á og við rústina.

35 m SSV af rúst 4 er rúst 5.

Teikning/ljósmynd

5 m.

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus C-820L

Athugasemdir

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Hafnarfjörður	1400		216
Landareign	MÍ:Nr	Heiti		Undirnr.
Krisuvík (Fitjar)				5

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	11/6 '98	N 63°50.23 W 022°05.29		-	<15

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Túngarður		Suð 00	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Landeyðing	Mikil	Sæmilegt	1551-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Í dalverpi á milli lágra fjalla, þ.á.m. Selöldu. Austan við og í grasi gróna hvílft. 35 m SSV af rúst 4. Í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Túngarður.

40 m langur (NNV - SSA), ca. 1,5 m breiður og allt að 0,6 m hár.

Úr torfi. Garðurinn er eyddur í báða enda, en hlýtur að hafa náð niður fyrir rúst 1 að sunnanverðu.

Hugsanlega gengur garðurinn á móts við rúst 4.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Olympus -C-820L

Athugasemdir

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		1
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Krýsuvík	-	Krýs og Herdís		1-2

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	14.9.00	N 63°51.26 W 021°58.55		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Dysjar		Suð 00 Suð 03	2				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Hátt					-	Já	1964

Lega og staðhættir

80 m norðan við malbikaðan veg, SV undir hlíðum Geitahlíðar. Við jaðar hrauns og vestan við þjóðleið (nr. 2).

Heimildir og munnmæli

Bjarni Harðarson. Landið, fólkið og þjóðtrúin. Garðabæ 2001.
Brynjúlfur Jónsson. Tillag til alþýðlegra fornfræða. Guðni Jónsson gaf út. Reykjavík 1953:102-3.
Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:12.
Ólafur H. Torfason. Nokkrir Íslandskrossar. Reykjavík 2000:46
Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík 1979:28 og 231.

Lýsing

Dysjar.

1) Dys (efri mynd).

Úr hraungrjóti, ca. 5 m í þvermál og 1 m há. Dysin er talsvert mosavaxin og í henni miðri er friðlýsingarhæll (laus). Herdís?

2 m vestur af dys 1) er:

2) Dys (neðri mynd).

Úr hraungrjóti, ca. 3,5 m í þvermál og 1,2 m há. Nokkuð mosavaxin. Krýs?

Gamla þjóðleiðin (nr. 2) liggur austan við dys 1 og á milli þeirra. Austan við leiðina, gegnt dysunum, er vörðubrot á kletti. Ekki er vitað með vissu hvor dysin er Herdís og hvor Krýs (sjá þó Bjarna Harðarson bls. 25). Ljósleiðari hefur verið lagður býsna nærri dysunum, þó ekki nær en 20 m.

Samkvæmt þjóðsögunni áttu landnámskonurnar Krýs og Herdís lönd saman. Vildi Herdís eiga alla Geitahlíð af hinnar landi, en Krýs vildi ekki gefa eftir landið. Hittust þær á Deildarhálsi og drap Herdís smala Krýsar. Vildi Krýs hefna og lauk deilu þeirra svo að hvor drap aðra. Smaladysin liggur eilítið ofar og uppi í brekkunni, nokkra metra norður af dys 1. Sú dys var ekki skoðuð. Krýs gæti verið afbökun úr Crus og Krýsuvík því afbökun úr Crusifix. Líklega eru dysjarnar einhverskonar vegaminjar, t. d. undirstöður vegkrossa.

Athugasemdir

GPS mæling var gerð við eystri dysina (dys 1, efri mynd).

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		2
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Krýsuvík	-	Krýsuvíkurgata/Ögmundarstígur		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	14.9.2000	N 63°51.26 W 021°58.55		-	<10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Fornleið		Suð 00 Suð 03	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Vegagerð	Mikil	Ágætt	1550-1900	-	Línulögn	Lítill	Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert	7	Talsvert	7		Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

A við dys (nr. 1:1), undir fjalshlíð í jaðri hrauns. Leiðin liggur frá Sýslusteinum að Krýsuvík og áfram til Grindavíkur. Liggur hún yfir móa, holt og hraun. Í Ögmundarhrauni heitir leiðin Ögmundarstígur.

Heimildir og munnmæli

Bjarni F. Einarsson. Krýsuvík. Fornleifar og umhverfi. Fornleifafræðistofan. Reykjavík 1998.
Suðurstrandarvegur - Mat á umhverfisáhrifum. Línuhönnun - Vegagerðin. Maí 2003.
Sýslu- og sóknarlýsingar. Árnessýsla. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík 1979:28 og 221.
Örnefnaskrá. Ísólfskáli. Örnefnastofnun Íslands.
Örnefnaskrá. Krýsuvík. Örnefnastofnun Íslands.

Lýsing

Fornleið.

Leiðin er 0,5 - 1,5 m breið þar sem hún var könnuð við Krýs og Herdísarvirkur undir Geitahlíðinni. Mótur fyrir henni í klöppinni á mörgum stöðum (sbr. neðri mynd). Leiðin var ekki könnuð frá Krýs og Herdísarvirkur að Krýsuvík (að mestu leyti horfin á þeim kafla).

Leiðin er framhald leiðarinnar frá Herdísarvirkur (nr. 26) og á milli Krýsuvíkur og Borgarhóla er leiðin skráð sem nr. 280. Frá Borgarhólum heldur leiðin í áttina að Ísólfskáli og áfram til Grindavíkur. Liggur hún þar bæði yfir blásna móa og úfið hraun. Í hinu úfna hrauni er leiðin yfirleitt rudd, ca. 3 m breið. Fornleiðin er vörðuð nær alla leiðina frá Krýsuvík að Ísólfskáli.

Alla vega á einum stað er vísir að brú (veggleðsla) þar sem leiðin fellur ofan af stalli niður á hraun skammt vestur af Litlahálsi (GPS mælt og merkt inn á stafrænt kort). Núverandi vegur hefur verið lagður ofan í gömlu leiðina frá Skalla og vestur að Ísólfskáli. Sömuleiðis hefur núverandi vegur legið yfir leiðina á stöku stað vestur af Ísólfskáli.

Efri myndin er tekin skammt austur af Krýs og Herdísarvirkur. Sjá má rás í hraunhelluna. Neðri myndin er tekin skammt vestur af Litlahálsi. Þar má sjá rudda braut í gegnum apalhraunið.

Leiðin frá Krýsuvík til Borgarhóla á landamörkum Hafnarfjarðar og Grindavíkur hefur verið teiknuð inn á loftmynd. Frá Borgarhólum að Hrauni hefur leiðin verið mæld þar sem sér til hennar nákvæmlega með GPS.

Athugasemdir

GPS mæling var gerð við Dysjarnar Krýsi og Herdísarvirkur (nr. 1). Að fengnu álitu Fornleifaverndar ríkisins og skilmálum þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndarinnar til að rjúfa fornleiðina. Leiðin var nákvæmlega mæld inn í landi Grindavíkur.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		3
Landareign	Mí:Nr	Heiti	Undirnr.	
Ísólfskáli	-	Borgin	1	

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	15.9.2000	E 346034 N 376533	Isn 93	104	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk		Fjöldi
Fjárborg							Suð 00 Suð 03		1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?		
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-	Línulögn	Lítill	Nei		
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?			Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert	7	Talsvert	7	Nei			Nei	-	

Lega og staðhættir

Ca. 70 m suður af malarvegi, NA í klettum er heita Litliháls.

Heimildir og munnmæli

Örnefnaskrá. Ísólfskáli. Örnefnastofnun.

Lýsing

Fjárborg.

Ca. 10,5 m í þvermál. Veggir úr grjóti, ca. 1,5 m breiðir og 0,8 - 1,3 m háir.

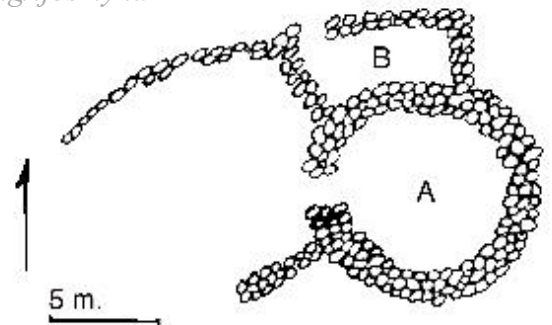
Dyr snúa mót vestri.

Út úr borginni suðvestanverðri gengur garður, 4 m langur, 0,5 - 1 m breiður og 0,1 - 0,6 m hár.

Við norðvestur horn fjárborgarinnar er hólfi. Veggir þess eru úr grjóti, 1 - 1,5 m breiðir og 0,1 - 1 m háir. Dyr gætu verið á hólfinu til NNV.

Út úr þessu hólfi gengur garður, 10 m langur, 0,3 - 0,8 m breiður og 0,1 - 0,4 m hár. Beygir hann dálítið til suðurs. Garðurinn er mjög ógreinilegur eftir því sem utar (vestar) dregur.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. GPS mælt á ný 22. nóv. 2007. Ástand óbreytt.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		4
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	Hólmastaður/Krísuvík hin forna		1-n

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekka
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	-		-	-

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Eyðibýli		Suð 00 Suð 03	>10				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Landeyðing	Mikil	Sæmilegt	-1550	-			Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Hátt				-	Já	1930	

Lega og staðhættir

Í Ögmundarhrauni suðaustanverðu, í grasi grónum móa norðan við sjávarkambinn.

Lýsing

Eyðibýli.

Býlið fór að hluta undir hraun sem rann árið 1151. Má þar sjá rústabrot sem hraunið hefur þyrmt og túngarðsleifar sem ganga undan hrauninu. Munnmæli herma að þarna sé kominn forveri Krýsuvíkur. Önnur segja að þarna hafi staðið býli er heitið hafi Hólmastaður. Þar mun hafa verið kirkja.

Á teikningunni má sjá uppdrátt Brynjúlfs Jónssonar frá 1903. Bæjarhúsarúst og meint kirkjurúst eru til vinstri (þar heita Kirkjulágar). Efst eru línur sem ekki kemur fram hvað eru, en sennilega gamlar reiðgötur sem ekki sjást í dag. Rúst 4:4 er á svipuðum slóðum og línur þessar.

Ljósmyndin er tekin þar sem fornleiðin (nr. 4:1) kemur niður í Húshólmann.

Athugasemdir

Bæjarhúsarústirnar eru langt frá fyrirhuguðum vegi og voru ekki skráðar í þessari yfirferð. Rústirnar sem þó voru skráðar eru trúlega mun yngri rústir frá seinni öldum, nema rúst 4:4, sem gæti verið forn. Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum

Heimildir og munnmæli

Brynjúlfur Jónsson. „Rannsókn í Gullbringusýslu og Árnes-sýslu sumarið 1902.“ *Árbók Hins ísl. fornleifafélags* 1903. Reykjavík 1903:48-50.

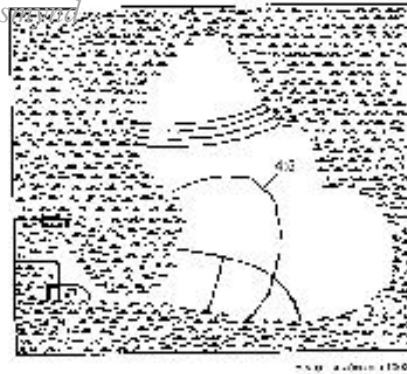
Frásögur um fornaldarleifar. 1817-1823. Sveinbjörn Rafnsson bjó til prentunar. Reykjavík 1983.

Haukur Jóhannesson og Sigmundur Einarsson. „Krísuvíkureldar I. Aldur Ögmundarhrauns og miðaldarlagsins.“ *Jökull*, No. 38, 1988.

Frh.

Bjarni F. Einarsson. *Krísuvík. Fornleifar og umhverfi.*

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		4
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°50.33 W 022°08.37		-	>10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Fornleið							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Ágætt	-1550	-			Já	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?
Hátt							-	Já
								Hvenær
								1930

Lega og staðhættir

Leiðin liggur frá A - jaðri Ögmundarhrauns í átt að Húshólma, yfir úfið hraun.

Heimildir og munnmæli

Bjarni F. Einarsson. *Krísuvík. Fornleifar og umhverfi*. Fornleifafræðistofan. Reykjavík. 1998.
Brynjúlfur Jónsson. *Tillag til alþýðlegra fornfræða*. Guðni Jónsson gaf út. Reykjavík 1953:101-2.
Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:12.

Lýsing

Fornleið.

Ca. 600 m löng (A - V) þar sem hún liggur yfir hraunið að Húshólma. Leiðin er rudd, 2 - 2,5 m breið og 0,3 - 0,6 m djúp. Við V - enda er varða sem virðist nýleg. Önnur varða er þar sem leiðin liggur niður í Húshólma og beygir til suðurs. Þar er einnig garður sem liggur þvert á leiðina í jaðri hraunsins. Er garðurinn ca. 60 m langur úr hraungrjóti. Leiðin liggur svo áfram niður (suður) Húshólmann. Er hún víða ógreinileg á þessum kafla. Fornleiðin er beint framhald af leiðinni frá Krýsuvík sem skráð var áður í landi Hafnarfjarðar. Hefur sú leið númerið 221. Mun leiðin liggja áfram að Selatöngum. Á neðri myndinni má sjá garðinn sem liggur þvert á leiðina.

„Ögmundur hét maður. Hann var berserkur, illur viðskiptis og flakkaði um land og gjörði mörgum óskunda. Hann kom í Krýsuvík og bað dóttur bónda. Bóndi þorði ekki að neita og lofaði honum dóttur sinni, ef hann legði veg yfir hraunið. Hann gekk að því og fór til, byrjaði að vestan, en bóndi stóð við hraunbrúnina að austan. Ögmundur hamaðist og hjó

Athugasemdir

GPS er mælt við A - endann, þar sem leiðin kemur niður í Húshólmann.

Teikning/Ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		4
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	-		2

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°50.26 W 022°09.34		-	>10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Rúst (stekkur?)		Suð 00 Suð 03	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert				-	Já	1930	

Lega og staðhættir

Sunnan við jaðar hrauns í móa.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:12.

Lýsing

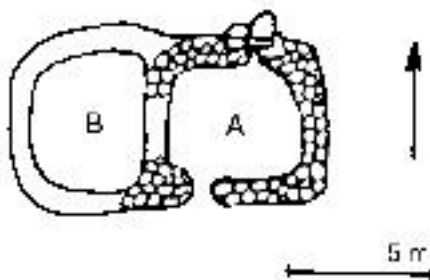
Rúst (stekkur?).

6 x 11 m (A - V). Veggir úr grjóti ca. 0,5 - 1 m breiðir og 0,2 - 0,8 m háir.

Tvö hólfi eru á rústinni (A og B). Dyr eru á hólfi A til suðurs. Hólf B er ógreinilegt og dyr ekki sjáanlegar. Veggir á hólfi A eru mosavaxnir en á hólfi B eru þeir grasi- og mosavaxnir. Gólf er grasi gróið.

Í norðurhluta hólfs A er einskonar skúti í veggnum. Er hann hlaðinn úr mun stærra grjóti en veggirnir.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		4
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	-		3

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°50.25 W 022°09.44		-	>10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Rúst (skotbyrgi?)		Suð 00 Suð 03	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Lítið				-	Já	1930	

Lega og staðhættir

Ca. 4 m vestur af jaðri hrauns, í móa.

Heimildir og munnmæli

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:12.

Lýsing

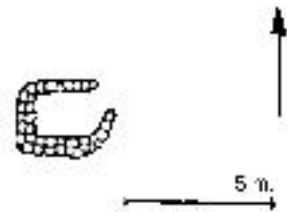
Rúst (skotbyrgi?).

2,5 x 3 m (A - V). Veggir úr grjóti, 0,3 - 0,5 m breiðir og 0,2 - 0,5 m háir.

Dyr snúa til austurs eða norðausturs.

Gólfíð er vaxið lyngi.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		4
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfsskáli	-	-		4

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°50.22 W 022°09.52		-	>10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Rúst (fjárborg?)							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Landeyðing	Mikil	Lélegt	-1550	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Fríðlýsa?	Fríðlýst?
Hátt							-	Já
							Hvenær	1930

Lega og staðhættir

Ca. 35 m NNV af hæl 17 250, í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

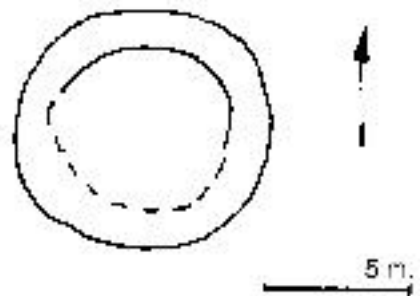
Haukur Jóhannesson og Sigmundur Einarsson.
„Krisuvíkureldar I. Aldur Ögmundarhrauns og
miðaldarlagsins.“ *Jökull*, No. 38, 1988.

Lýsing

Rúst (fjárborg?).

Nánast hringlaga, 8 - 9 m í þvermál. Veggir ógreinilegir, en úr grjóti og torfi, ca. 1,5 m breiðir og 0,1 - 0,5 m háir. Talsvert rof er í kringum rústina og sjá má líklega hleðslusteina. Engar dyr sjást. Gólf er grasi og lyngi vaxið. Rofabarð við rústina var kannað og kom í ljós að rústin er eldri en 1226.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

--

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		4
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	-		5

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°50.12 W 022°09.54		-	>10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Túngarður							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Landeyðing	Mikil	Sæmilegt	-1550	-			Já	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2			Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Hátt						-	Já	1930

Lega og staðhættir

Við austur jaðar Ögmundarhrauns í Húshólma. Í móa.

Heimildir og munnmæli

Brynjúlfur Jónsson. „Rannsókn í Gullbringusýslu og Árnes-sýslu sumarið 1902.“ *Árbók Hins isl. fornleifafélags* 1903. Reykjavík 1903:48.
Haukur Jóhannesson og Sigmundur Einarsson. „Krisuvíkureldar I. Aldur Ögmundarhrauns og miðaldarlagsins.“ *Jökull*, No. 38, 1988.

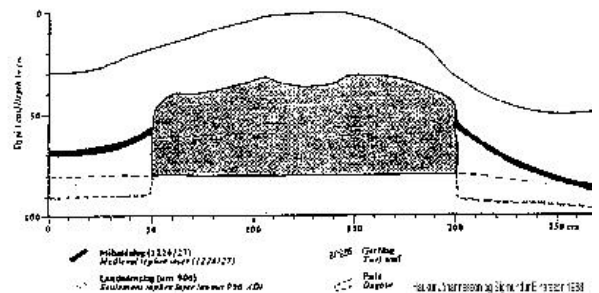
Lýsing

Túngarður.

Garðurinn er úr torfi, 1,5 - 2 m breiður og 0,2 - 0,6 m hár. Garðurinn gengur ca. 50 - 60 m út undan hrauninu í dálitlum boga. Beygir hann síðan til suðurs og er þar mjög ógreinilegur. Þessi hluti liggur rétt vestan við mikið rofabarð. Að endingu gengur hann inn í annan garð (ca. 60 m sunnar) sem einnig gengur út úr hrauninu. Var garðurinn ekki kannaður frekar, né síðast nefndi garðurinn (sjá mynd).

Grafið var í rof á garðinum skammt austur af þeim stað þar sem hann kemur undan hrauninu og því haldið fram að hann væri eldri en landnámsgjóskan frá 871-72. Landnámsgjóskan lá í pælunni, en ekki garðinum sjálfum.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

GPS mælt við jaðar hraunsins. Garðurinn liggur rétt fyrir utan meðhöfð kort.

Fornleifaskrá

<i>Sýsla</i>	<i>Sveitarfélag</i>	<i>Núv. sveitarfél.</i>	<i>Hverfi</i>	<i>Aðalnr.</i>
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		5
<i>Landareign</i>	<i>Mí:Nr</i>	<i>Heiti</i>		<i>Undirnr.</i>
Ísólfsskáli	-	-		1

<i>Skrásetjari</i>	<i>Dags.</i>	<i>GPS Staðsetning</i>	<i>Viðmiðun</i>	<i>M.y.s.</i>	<i>Skekkja</i>
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°51.10 W 022°08.39		-	>10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk		Fjöldi	
Gerði (náttthagi?)							Suð 00 Suð 03		1	
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta			Á kort?	
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-					Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi		Einkunn 2			Fríðlýsa?	Fríðlýst?	Hvenær	
Talsvert							Nei	Nei	-	

Lega og staðhættir

Við austur jaðar Ögmundarhrauns. Ca. 10 m vestur af vegaslóða. Í blásnum móa.

Heimildir og munnmæli

[illegible]

Lýsing

Gerði (nátthagi?).

Ca. 20 m í þvermál. Veggir úr grjóti, 1 - 3 m breiðir og 0,5 - 1,2 m háir. Dyr eru til suðurs og botn vel gróinn. Vesturhlutinn afmarkast af hrauninu, en þó er lítilfjörlegur veggur á hraunkantinum. Hugsanlega er kró í suðvestur hluta. Efri ljósmynd sýnir hlutann þar sem dyr eða hlið er á gerðinu.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

--

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		6
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfsskáli	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	N 63°51.20 W 022°08.33		-	>10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Varða		Suð 00 Suð 03	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Lítið					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Á litlum hól, ca. 20 m austur af vegaslóða. Í móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Varða.

Úr hraungrjóti, ca. 2 m í þvermál við rót og 1,2 m há. Varðan er ekki vel hlaðin þar sem hún stendur á klettinum.

Hugsanlega vísar varðan á gerðið (nátthagann?) nr. 5?

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

--

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		7
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	Eystri - Tangagata		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	18.3.03	-		-	-

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Fornleið							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?	
Vegagerð	Mikil	Sæmilegt	1550-1900	-			Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?
Lítið							Nei	Nei
								Hvenær
								-

Lega og staðhættir

Liggur frá Skalla í Núpshlíð yfir hraunið að Selatönum. Að mest í helluhrauni.

Heimildir og munnmæli

Örnefnaskrá. Ísólfskáli. Örnefnastofnun.

Lýsing

Fornleið.

Í Örnefnaskrá segir að gatan liggi frá Skalla og yfir hraunið fram á Selatanga. Annað segir ekki af legunni.

Gatan hlykkjast með hraunkannti til suðurs frá Skalla að Selatöngum. Við Skalla fer hún á milli nýlegrar vörðu með merki Náttúruverndar og áberandi hraundranga austur af henni. Fer leiðin þar yfir helluhraun og er ekki einhlýtt. Þegar nær dregur hraunkanntinum verður hún að einni götu.

Gatan er ca. 0,5 - 2,5 m breið og 0,1 - 0,3 m djúp. Hún er víðast hvar vel gróin, sérstaklega lyngi. Má segja að lyngið marki götuna nær alla leið.

Gatan sker gula línu við N 63°50.94 W 022°13.24 (á milli stöðva 13100 og 13200.

Hún sker rauða línu við N 63°50.46 W 022°13.91 (á milli stöðva 12400 og 12500.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Gamla leiðin er horfin og því þarf engar mótvægisáðgerðir að því tilskyldu að hér sé rétt greint.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		8
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Ísólfskáli	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	19.9.00	E 338722 N 376340	Isn 93	29	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk		Fjöldi
Varða							Suð 00 Suð 03		1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta			Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-	Línulögn	Lítill			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2			Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Lítið	2	Lítið	2			Nei	Nei	-	

Lega og staðhættir

Á hól, ca. 50 - 60 m suður af malarvegi. Í hrauni.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Varða.

Úr hraungrjóti, 1 x 1,3 m (N - S) við rótina og 1,8 m há.

Varðan er vel hlaðin.

Ca. 50 m SV af vörðunni er ung varða (ekki skráð sérstaklega).

Varðan hefur varðað gömlu þjóðleiðina frá Krýsuvík að Ísólfskála (nr. 3).

5 m suður af vörðunni er járnteinn, trépinni og hæðarpunktur VG 95 503.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Varðan verður í talsverðri hættu ef vegur verður lagður þar sem hann er fyrirhugaður. Sé ekki hægt að tryggja öryggi hennar þarf að rannsaka hana með leyfi Fornleifaverndar ríkisins.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		9
Landareign	MÍ:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	26.9.00	E 333778 N 375872	Isn 93	12	5

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi
Garður		Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur
Vegagerð	Mikil	Sæmilegt	1550-1900
Í eyði	-	Timab. hættumat	Timab. hætta
Línulögn	Lítill		
Á kort?	Nei		
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2
Talsvert	5,5	Talsvert	5,5
Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Nei	Nei	-	

Lega og staðhættir

Við malbikaðann veg til Grindavíkur. Í þurrlendum og sendnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Garður.

Lengd ekki mæld, en gaðurinn liggur frá sjónum talsvert austar og fer yfir núverandi veg. Hann er úr grjóti, 1,5 - 3 m breiður og 0,3 - 0,8 m hár. Nokkur skörð eru á garðinum og sum þeirra gætu verið hlið. Hann er nokkuð mosavaxinn og talsverður sandur hefur safnast upp við hann. Garðurinn er skemmdur af manna völdum á nokkrum stöðum. Við vestur endann, vestan við núverandi veg, eru nokkur gerði og rústir áföst garðinum að norðanverðu (ekki skráð sérstaklega).

Garðurinn er aðeins í hættu ef núverandi vegur verður endurgerður. Ef skrá þarf gerðin og rústirnar sem áfastar eru garðinum þarf loftljósmynd til.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

GPS var mælt við núverandi veg. Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Nív. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		10
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	-		1

<i>Skrásetjari</i>	<i>Dags.</i>	<i>GPS Staðsetning</i>	<i>Viðmiðun</i>	<i>M.y.s.</i>	<i>Skekkinga</i>
Bjarni F. Einarsson	26.9.00	N 63°50.48 W 022°23.04		-	>10

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk		Fjöldi	
Garður							Suð 00 Suð 03		1	
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?			
Vegagerð	Mikil	Lélegt	1550-1900	-			Nei			
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2			Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær		
Lítið						Nei	Nei	-		

Lega og staðhættir

Ca. 10 m austan við apalhraun. Í móa.
Garðurinn gengur út úr gerði í suðri.

Heimildir og munnmæli

[illegible]

Lýsing

Garður.

Úr hraungrjóti, ca. 1,2 - 2 m breiður og 0,1 - 0,5 m hár. Hlið virðist vera á garðinum sbr. efri ljósmynd. Garðurinn verður ógreinilegri eftir því sem norðar dregur. Hann er víða algróinn.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

GPS mælt þar sem garðurinn virðist enda að norðanverðu. Garðurinn verður í hættu ef vegur verður lagður þar sem hann er fyrirhugaður. Sé ekki hægt að tryggja öryggi hans þarf að rannsaka hann með leyfi Fornleifaverndar ríkisins.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		11
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Hóp	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	26.9.00	N 63°50.50 W 022°24.05		-	>10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Sjómerki		Suð 00 Suð 03	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

Upp við girðingu umhverfis tún. Efst á hraunhól. Í hrauni.

Heimildir og munnmæli

Brynjúlfur Jónsson. Tillag til alþýðlegra fornfræða. Guðni Jónsson gaf út. Reykjavík 1953:102-3.

Lýsing

Sjómerki.

Úr grjóti, 3,2 x 4 m (A - V) og 2,5 m hátt. Vel hlaðið.

Ofan á sjómerkinu er fúinn tréstaup.

Sjómerkið vísaði leiðina fyrir Þórkötlustaðahverfi inn á Þórkötlustaðasund.

Álög voru á innsiglingunni í þá veru að ef formaður missti ekki kjarkinn áttu allir að komast heilu og höldnu inn í Þórkötlustaðasund.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

--

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		12
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Hóp	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	26.9.00	N 63°50.55 W 022°24.14		-	>10

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Sjómerki		Suð 00 Suð 03	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Timab. hættumat	Timab. hætta	Á kort?
Ekkert	Engin	Ágætt	1550-1900	-			Nei
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Talsvert					Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

3 m austan við girðingu í apalhrauni.

Heimildir og munnmæli

Brynjúlfur Jónsson. *Tillag til alþýðlegra fornfræða*.
Guðni Jónsson gaf út. Reykjavík 1953:102-3.

Lýsing

Sjómerki.

Úr grjóti, 2 x 2 m (A - V) og 2,2 m hátt. Vel hlaðið. Sjómerkið vísaði leiðina fyrir Járngerðastaðahverfi inn á Járngerðastaðasund.

Járngerður missti mann sinn í landingunni. Lagði hún þá svo á að 20 skip skyldu farast í landingunni. Munu 19 skip hafa farist og eitt vera eftir!

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

--

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		13
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	Ræningjadys/Dysin/Húsið		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	26.9.00	E 334653 N 376322	Isn 93	15	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Rúst							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta		Á kort?
Landeyðing	Mikil	Lélegt	-1550	-	Línulögn	Lítill		Já
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?
Hátt	7,5	Hátt	7,5				Nei	Já
								Hvenær
								1930

Lega og staðhættir

Ca. 8 m SA af aflögðum malarvegi skammt suður af malarnámu og 26 m SV af hæl 5150. Í sendnum móa í Kapellulág.

Heimildir og munnmæli

Brynjúlfur Jónsson. „Rannsókn í Gullbringusýslu og Árnes-sýslu sumarið 1902.“ *Árbók Hins ísl. fornleifafélags* 1903. Reykjavík 1903:48.

Sami. *Tillag til alþýðlegra fornfræða*. Reykjavík 1953:115-16.

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík 1990:13.

Kristján Eldjárn. „Kapelluhraun og Kapellulág. *Árbók Hins íslenska fornleifafélags* 1955-56. Reykjavík 1957:16-34.

Örnefnaskrá. Hraun. Handrit. Örnefnastofnun Íslands.

Lýsing

Rúst.

5 x 6 m (NA - SV). Veggir úr grjóti, en form á rústinni ekki sýnilegt. Rústin er 0,6 m há og mjög blásin. Friðlýsingarhæll er utan í rústinni að NV verðu. Rústin var rannsökuð árið 1954. Er rústinni lýst þannig fullgrafinni:

„Það hefur verið ótrúlega lítið, 2,20 m að lengd og 1,20 m að breidd. Veggirnir eru hlaðnir úr grjóti í 1 m hæð og standa vel að innan, lítið eitt fláandi upp eftir, þ. e. hallast út. Veggjarþykktin hefur verið um 1 m, eftir því sem næst verður komið. Húsið hefur snúið frá austri til vesturs, þó lítið eitt til norðvesturs. Vesturgafli hefur verið úr timbri og dyr að norðan. Í þeim hefur verið eins konar stétt af smásteinum.“ (Kristján Eldjárn 1957:20).

Um rústina eru munnmæli sem hljóða svo: „Þá er Tyrkir rændu í Grindavík (1627), flýði drengur einn undan þeim, ríðandi á rauðri meri, og hleypti upp veg. Einn af Tyrkjunum elti hann og var svo fljótur á fæti, að hann náði honum í Kapellulág. Þreif hann þá í tagl merarinnar. En hún sló báðum afturfótunum fyrir brjóst honum svo hart, að hann lá dauður eftir. Var hann dysjaður, og á rústina að vera dys hans.“ (Brynjúlfur Jónsson 1903:48).

Sami höfundur segir söguna svolítið öðruvísi síðar, en þá eru Tyrkirnir tveir og nánar sagt frá tildrögunum (Sami 1953:115-16).

Í rústinni fannst m. a. enskur silfurpeningur, sleginn milli 1464 og 1478. Kristján telur að rúsin hafi verið verkstofa málmsmiðs. (1957:31). Heitið Ræningjabæli er notað í Örnefnaskrá.

Talsvert af drasli á og við rústina.

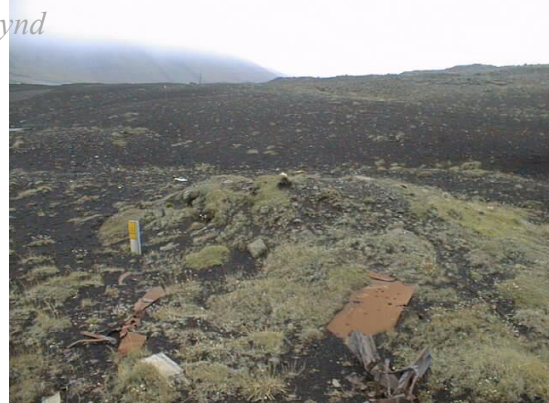
Athugasemdir

Bent skal á að 20 m friðhelgt svæði út frá ystu sýnilegum mörkum fornleifa og umhverfis fylgir friðlýstum fornleifum. Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. GPS mælt á ný 22. nóv.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		14
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	27.9.00	E 334852 N 376539	Isn 93	29	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk		Fjöldi
Varða							Suð 00 Suð 03		1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?		
Vegagerð	Mikil	Lélegt	1550-1900	-	Línulögn	Lítill	Nei		
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær
Lítið	2	Lítið	2				Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

20 m austur af hæl 5400, norðan í vegkanti aflagðs malarvegar skammt suður af malarnámu. Í sendnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Varða.

Ca. 1,2 - 1,3 m í þvermál. Úr grjóti, 0,5 m há. Varðan er illa farin og hefur verið hróflað upp aftur í seinni tíð. Varðan er alveg við veginn og hefur trúlega varðað gömlu þjóðleiðina frá Krýsuvík (nr. 2 í Grindavík og nr. 280 í Hafnarfirði).

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. GPS mæld aftur 22. nóv. 2007. Óbreytt ástand, en minjagildi hefur verið breytt.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		15
Landareign	MÍ:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	27.9.00	E 334132 N 376154	Isn 93	4	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk		Fjöldi
Rústir							Suð 00 Suð 03		2
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?		
Vegagerð	Lítill	Lélegt	1550-1900	-	Línulögn	Lítill	Nei		
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2				Fríðlýsa?	Fríðlýst?	Hvenær
Talsvert	7	Talsvert	7				Nei	Nei	-

Lega og staðhættir

8 m suður af aflögðum malarvegi skammt suður af malarnámu. Í sendnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Rústir.

1) Rúst (efri mynd).

4 m í þvermál og 0,6 m há. Ekkert form er á rústinni, en þó má sjá að hún hefur verið hlaðin úr grjóti og jafnvel torfi. Talsvert af sandi hefur fallið á rústina, sem er nokkuð gróin. Í rústina var stungið niður skilti sem á stóð: Friðað kríuvarp. Skiltið var horfið við vettvangsskoðun þann 22. nóv. 2007.

Ca. 22 m austur af rúst 1) eru leifar af rúst 2):

2) Rúst (neðri mynd).

4 x 4,5 m (A - V). Veggir úr grjóti, 0,3 - 0,4 m breiðir og 0,1 m háir þar sem þeir greinast. Rústin er gjörblásin.

Rústirnar gætu hafa verið tengdar rúst 13, 16 og 17? og þá hækka þær í minjagildi og færast í annan aldursflokk.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. GPS mæld aftur 22. nóv. 2007. Óbreytt ástand.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		16
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	27.9.00	E 334164 N 376156	Isn 93	9	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Rúst							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?	
Ekkert	Engin	Lélegt	1550-1900	-	Línulögn	Lítill	Nei	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert	7	Talsvert	7		Nei	Nei	-	

Lega og staðhættir

4 m suður af vegakanti aflagðs malarvegar skamm suður af malarnámu. Um 2 m norðan við girðingu. Í sendnum móa.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Rúst.

4 - 5 m í þvermál. Úr grjóti, 0,3 m há. Ekkert form er á rústinni. Hún er gjörblásin, orpin sandi og nokkuð gróin.

Rústin gæti hafa verið tengd rúst 13, 15 og 17? og þá hækkar hún í minjagildi og færist í annan aldursflokk. Vel getur verið að rústin sé í raun ágætlega vel farin miðað við hvernig rúst 13 leit út fyrir rannsókn.

Teikning/Ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. GPS mæld aftur 11. des. 2007. Ástand hefur versnað frá upphaflegri skráningu, sérstaklega hægra megin á efri mynd. Áður voru taldar vera tvær rústir á staðnum.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		17
Landareign	MÍ:Nr	Heiti		Undirnr.
Hraun	-	-		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	10.10.00	E 334560 N 376210	Isn 93	10	5

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi
Rúst?		Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur
Landeyðing	Lítill	Ágætt	1550-1900
Í eyði			-
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2
Talsvert	7	Talsvert	7
Timab. hættumat	Timab. hætta		
Línulögn	Lítill		
			Á kort?
			Nei
			Hvenær
			-

Lega og staðhættir

Ca. 5 m norður af sjávarbakka og ca. 20 m suður af aflögðum malarvegi skammt suður af malarnámmu. Í blásnu sendnu holti.

Heimildir og munnmæli

Lýsing

Rúst?

7 x 8 m (N - S), úr grjóti (og torfi?) og 0,6 m há. Ekkert form sést á rústinni annað en nánast sporöskjulaga útlínur rústarinnar, en þar grillir í grjót á stöku stað. Einnig grillir í grjót í rústinni austanverðri. Lítill dæld er í suðurhluta rústarinnar. Rústin er vel gróin en umhverfis hana er blásið holt og nokkrir rekaviðadrumbar. Ca. 5 m SA af rústinni gæti leynst önnur rúst á sjávarbakkanum.

Rústin gæti hafa verið tengd rúst 13, 15 og 16? og þá hækkar hún í minjagildi og færist í annan aldursflokk. Vel getur verið að rústin sé í raun ágætlega vel farin miðað við hvernig rúst 13 leit út fyrir rannsókn.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Ef ekki er hægt að tryggja öryggi fornleifanna þarf rannsókn með leyfi Fornleifaverndar ríkisins og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja. GPS mæld aftur 22. nóv. 2007. Óbreytt ástand.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Grindavík	2300		18
Landareign	Mí:Nr	Heiti		Undirnr.
-	-	Skógfellavegur		1

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Bjarni F. Einarsson	10.10.2000	E 332533 N 377341	Isn 93	49	5

Tegund minja					Tilgáta/Niðurstaða		Verk	Fjöldi
Fornleið							Suð 00 Suð 03	1
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?	
Línulögn	Mikil	Ágætt	1550-1900	-	Línulögn	Mikil	Já	
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2		Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert	6	Talsvert	6		Nei	Nei	-	

Lega og staðhættir

Frá NV enda ípróttasvæðis yfir hraunið í norðurátt. Ca. 400 m austur af veginum frá Grindavík til Keflavíkur og fer svo austan við Hagafell og í átt að Vogum. Yfir holt, hæðir og hraun.

Heimildir og munnmæli

Sesselja G. Guðmundsdóttir. Örnefni og gönguleiðir í Vatnsleysustrandarhreppi (ofan Gamla-Keflavíkur- vegarins). Keflavík 1995. Gönguleiðir og áhugaverðir staðir. Markaðs og atvinnumálaskrifstofa Reykjanesbæjar. Kort.

Lýsing

Fornleið.

Leiðin er ca. 1 - 2 m breið og 0,2 - 0,4 m djúp. Leiðin er hlykkjótt og liggur yfir grasi gróna bala, hraunhóla og urð. Hún er mjög greinileg, en þó talsvert blásin á köflum. Vörður varða leiðina þar sem hún var skoðuð, sumar fallnar, aðrar heilar og jafnvel endurhlaðnar í seinni tíð.

Sýst, við ípróttaleikvanginn, er mjög stór varða. Minnir hún einna helst á sjómerki. Er hún hlaðin af listamanni fyrir nokkrum árum.

Leiðin liggur austan við Stóra- og Litla Skógfell og er vörðuð nær alla leið að Vogum.

29.11.2004. Leiðin er stíkuð alla leiðina með appelsínugulum stikum.

27.11.2007. Á stikunum stendur Skóf. og svo hlaupandi númer.

Leiðin er nr. 3 þegar hún kemur í Vatnsleysu-strandarhrepp. 13.12.2007. Á kaflanum frá Stóra Skógfelli að Litla Skógfelli er rás í slétta hraunhelli (sbr. neðri mynd). Ekki varð vart við slíka rás annarsstaðar (vísbending um háan aldur).

Eftirfarandi GPS mælingar voru gerðar við eftirfarandi vörður:

18:6 E 335035 N 384362

18:7 E 335026 N 384275

18:8 E 334995 N 384185

18:9 E 334987 N 384080

18:10 E 334971 N 383934

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Bjarni F. Einarsson

Filma nr./teg. myndar

Stafræn. Olympus C-820L

Athugasemdir

Sé ekki hægt að tryggja öryggi leilðarinnar þarf leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að raska henni með þeim skilmálum sem embættið setur. Mælt er með því að GPS mæla leiðina nákvæmlega. GPS var mælt norðan við malarveg, austan við námur sunnan undir Hagafelli. Fór mælingin fram þann 27. nóv. 2007. Óbreytt